

DE KALFORTSE

KLOK

Een uitgave van de parochie Kalfort

de kalfortse klok

20° jg., pasen 2010,
n° 73

Verantwoordelijke uitgever:

Guy De Keersmaecker
Breendonkdorp 90
2870 PUURS

Tel. 03 886 66 87

e-mail:

guy.de.keersmaecker@skynet.be

Redactieadres:

Luc Schokkaert
Kalfortdorp 16
2870 PUURS

Tel. 03 889 97 15

e-mail: info@kalfort.be

Kalfort op het internet:

<http://www.kalfort.be/>

1. Inhoud

1.	Inhoud	3
2.	Woord vooraf	4
3.	Woordje van pastoor Guy	5
4.	Bezinning	7
5.	Uit de oude doos	8
6.	Nieuws van onze Kalfortse scholen	9
7.	Maria-omwegang 2010	13
8.	Over de redoute van Kalfort	18
9.	Familienieuws	24
10.	Kalender	25
11.	Kruiswoordraadsel	26

De Kalfortse Klok is een uitgave van de Parochiale Ploeg van Kalfort

2. Woord vooraf

Beste lezer

Met dit 73ste nummertje openen we de 20ste jaargang van dit tijdschrift. Samen bevatten deze nummers twintig jaar wel en wee in onze parochie en in ons dorp Kalfort. In 1991 werd de doelstelling als volgt geformuleerd: *“De Kalfortse Klok is heel eenvoudig een informatiebladje waarin zoveel mogelijk gegevens verwerkt zijn aangaande onze leefgemeenschap in Kalfort. Het initiatief gaat uit van de Parochiale Ploeg, maar wil zich niet strikt of enggeestig beperken tot het louter “parochiale” of “religieuze”. (...) Het opzet van dit tijdschrift is echter niet louter informatief. Wij hopen dat dergelijke informatie ook zal bijdragen tot de samenhang die van zo groot belang is voor een leefgemeenschap zoals de onze in Kalfort.”* Twintig jaar later is deze doelstelling onveranderd gebleven en ons inziens nog steeds zeer actueel.

Wij danken iedereen die aan het klokske heeft meegewerkt: schrijvers van artikels, leveranciers van foto's, lezers die ons financieel steunden, de drukkerij Baeté voor het verzorgde werk... Wij hopen vanzelfsprekend dat het tijdschriftje nog steeds aan de verwachtingen beantwoordt. Wij horen het graag en wachten op uw reacties...

Een zalig pasen!

De redactie

3. Woordje van pastoor Guy

In een oude vertelling uit de periode van de Renaissance wordt verhaald over een zoekende man die vanuit Frankrijk op tocht gaat naar Rome. Hij werd onderweg, en nog veel meer in Rome zelf, geconfronteerd met de luxe en het weelderige leven van de pausen uit die tijd, die het niet zo nauw namen met hun opdracht. Hij zag de corruptie in de kerk, de seksuele schandalen, het machtsmisbruik en hij schreef er uitvoerig over in zijn dagboek. Teruggekeerd vroeg hij aan een Franse priester om gedoopt te mogen worden. Deze priester was zeer verwonderd over deze vraag na alles wat hij gezien en meegemaakt had in Rome. Het antwoord van de man was prompt: "Nu ben ik zeker dat, ondanks alles, de Kerk geleid wordt door de Heilige Geest. Want als het puur mensenwerk was, was ze al lang verdwenen."

Ook in onze dagen wordt de kerk zeer kritisch bekeken. Ze ontgoochelt, ze schiet te kort. Ze kent ook haar schandalen. En toch is er in de Kerk een onuitroeibare kracht van Gods Geest.

Deze Geest kan mensen tot onvermoede daden brengen van geloof, hoop en liefde, ook in een gewone parochie. Ik las onlangs een boek over "Het wonder van Maartensdijk leeft verder." Tachtig verhalen van mensen over geloven in een vitale dorpskerk. Je kan er tachtig verhalen lezen over gewone mensen die vertellen waarom het nu al tien jaar goed gaat in de kleine parochie van Maartensdijk, een dorp in de omgeving van Utrecht.

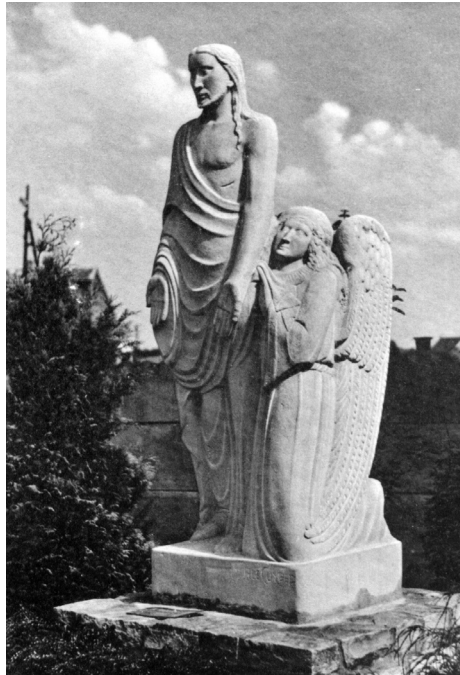
Verhalen ook van nieuwkomers en mensen die terugkeren. Ik las over een vrouw die zonder geloof was opgevoed en toch voor het doopsel kiest, over ouders die door hun kinderen weer aansluiting vinden bij de kerk, over de atheïst die na de dood van zijn vrouw in het kerkkoor gaat zingen.

Ik droom dat we ooit eens een gelijkaardig boek over Kalfort kunnen schrijven : tachtig mensen die getuigen dat ze blij zijn dat de parochie er is, die door de getuigenis en de uitstraling van mensen van de parochie weer aansluiting vinden bij onze gemeenschap... Getuigenissen die verhalen over een parochiegemeenschap waar inspiratie en leven van uitgaat.

Moge de Verrezene ons op deze weg zetten.

Een bijzondere groet aan alle zieken, bejaarden en mensen die in het verborgene een zwaar kruis dragen. Moge het licht van de Verrezene doordringen in uw leven.

Pastoor Guy

4. Bezinning

Pasen
is geen “joepieje-
gebeuren”.
Verrijzenis geen cadeau uit
de hemel.
Geen garantie tout court
op leven na de dood.
Het is het resultaat
van een levensweg
die consequent
ten einde toe gegaan werd
en wordt,
in al zijn radicaliteit.

Opstanding, verrijzenis,
Pasen ...
zijn, hoezeer we het soms
ook wensen,
nooit los te denken van het
kruis.

Hilde Van Putten

Uit: *Van aarde en hemel thuis*
(KAV / Halewijn)

5. Uit de oude doos

Een schoolfoto van het 5de en 6de leerjaar van de gemeentelijke jongensschool in het schooljaar 1938-1939. Onderwijzer Jozef Cools stond toen nog niet zo lang voor de klas. Herken de vele Kalfortenaars op de foto!

Van links naar rechts en van onder naar boven :

1. François Leyers, Constant Tornée, François Meersmans, Jan Huysens, Jef Van Praet, Louis Meeus, Urbain Cleymans en Achiël Maes.
2. Felix Vergauwen, Leopold Scheltens, Henri Vanherstraeten, Michel Siebens, Frans De Saegher, Evarist Van Bogaert, Jules Lamberts, Edgard Dehoux.
3. Jos Van Riet, Marcel Cloostermans, Frans Steemans, Marcel Vierbergen, Fons Smedts, Henri De Saegher, Maurice Boons, Vic Phariseau.
4. Louis Ilegems, Louis Bosserez, Louis Quinten, Henri Van De Ven, Ludovic Aerts, Maurice Jacobs, Jan Schevenhals en Ludovic Van Calster.

6. Nieuws van onze Kalfortse scholen

De Kalfortse scholen startten 2010 weer op een enthousiaste manier. Van de kleuterschool kregen we informatie over enkele leuke activiteiten.

Carnaval

Als slot van twee weken werken rond het thema carnaval, vierden we met al onze kleuters samen carnavalfeest op vrijdag 12 februari 2010.

De dag startte met carnavalspelletjes in de zaal van de school met een leuke cowboy- en indianendans van de juffen en voorstellingsdansjes van de vele Mega Mindy's, MegaToby's, clowntjes, Zorro's, prinsessen, ridders, heksen, diertjes, piraten, soldaten... Op het einde van de voormiddag waren er klasoverschrijdende activiteiten in gemengde leeftijdsgroepen gepland, met allerlei spelletjes, dans, carnavalfilmpje en... heerlijke superlekkere poffertjes. In de namiddag stond de carnavalstoet op het programma. Na het verkennen van het parcours en overleg met de ouders en de beide schoolteams aan de schoolpoort, werd er besloten om, ondanks het barkoude weer, de stoet toch te laten doorgaan. Via Schipstraat, Kalfortdorp, Van Kerckhovenstraat, Kloosterbunder, Coolhemstraat en Schipstraat ging het terug naar de school. Er was heel veel volk om te komen kijken en er gingen heel wat (verklede) ouders mee op stap. Dit was dus weer een onvergetelijke gebeurtenis voor alle deelnemers. Daarna kon de vakantie beginnen!!

Carnavalpret in Kalfort!

Dikke truiendag in de kleuterschool De Regenboog

De Dikke truiendag begon met een poppenspel. Kleine Jules kwam op bezoek en de kleuters vertelden spontaan dat het "dikke truiendag" was. De reactie van een driejarige kleuter: "Als we de verwarming te hoog zetten gaan de bomen en planten dood." Kleine Jules moest nog veel leren, want hij liet de deur open staan en had slechts één trui aan... De kleuters toonden hoeveel laagjes kleding zij aan hadden en hielpen Jules om zich ook warmer te kleden.

Ook het groenmannetje gaf raad en hielp de kleuters bij het oplossen van problemen, want de ijsschots van kleine ijsbeer werd alsmaar kleiner... Zo liet Jules nog onnodig het licht branden en reed hij met de auto naar oma, terwijl hij er even goed te voet of met de fiets naartoe kon! Gelukkig wisten onze kleuters hoe het wel moet en dankzij de goede tips was kleine ijsbeer niet verdrietig meer, want zijn ijsschots smolt niet verder...

Na ons poppenspel gingen we samen naar de grote zaal om ons goed op te warmen! Er werd duchtig gedanst op "hé, doe met ons mee", "tsji, tsji, wa"... En... jullie raden het al... Het werd een warme dikke truiendag!!!

Schoolfuif

Op zaterdag 6 maart organiseerde het oudercomité van de Kalfortse scholen, kleuterschool “De Regenboog en lagere school “Twinkelveld” voor de derde maal een fuif voor ouders en sympathisanten.

De kaartenverkoop in de scholen liep niet zo goed en de organisatoren waren bang dat de opkomst niet zo groot zou zijn. 's Morgens werd al snel duidelijk dat de afwezigen ongelijk zouden hebben. Leden van het oudercomité en enkele leerkrachten versierden onze Kalfortse parochiezaal tot een leuke, toffe gezellige partyplaats met een aantrekkelijke cocktailbar en een in het oog springende discobar in een tof aangeklede omgeving. Het zag er goed uit.

's Avonds was het oudercomité samen met de beide schoolteams paraat om er een swingende avond van te maken. De cocktailbar werd druk bezocht, de drank vloeide rijkelijk en de muziek galmde uit de boxen. Er werd gedanst, gepraat, gelachen en iedereen amuseerde zich. Het werd een toffe bedoening en swingende avond en nacht. Iedereen die er was, vond het een geslaagde fuif en ging moe maar voldaan naar huis om toch nog enkele uurtjes te slapen.

Bedankt aan alle aanwezigen en helpers!

7. Maria-ommegang 2010

Er is weer heel wat denkwerk en overleg aan voorafgegaan, maar het scenario van de 23ste Maria-ommegang staat op papier. De ommeegang bouwt vanzelfsprekend voort op wat er de voorbije jaren is gerealiseerd. Dus weer veel muziek en toneel, prachtige praalwagens, mooie kostuums en interessante historische taferelen... en natuurlijk ook weer alle aandacht voor onze patroonheilige Onze-Lieve-Vrouw-ten-Traan. Naast dit alles zijn er drie belangrijke nieuwigheden te melden. Daar willen wij in dit artikeltje even bij stilstaan.

Een nieuw parcours

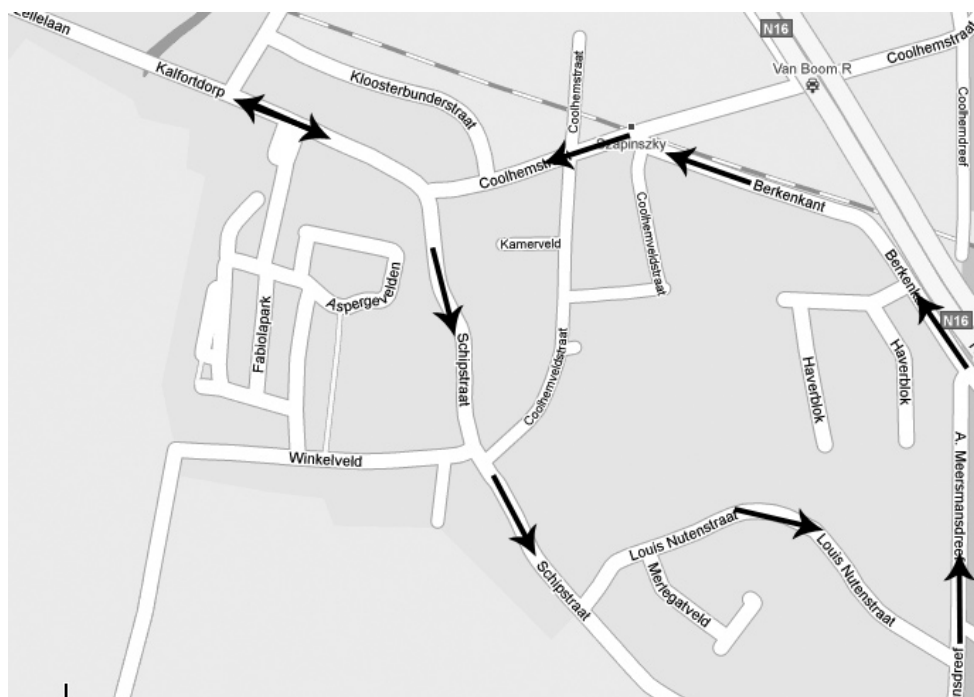
Al jarenlang zoeken we met het comité naar een goed parcours, waarop onze prachtige ommeegang goed tot zijn recht komt. Naast de traditionele straten kwam er ooit de Kloosterbunder bij en de laatste jaren ook Winkelveld - Fabiolapark. Maar tot een bevredigende oplossing is het nooit gekomen. Dit had natuurlijk te maken met het feit dat vele comitéleden terugschrokken voor een te lange route. Er werd gevreesd voor vermoeide deelnemers of voor te weinig sfeer op de omloop.

Toch hebben we dit jaar zonder veel discussie geopteerd voor een grotere toer. Enerzijds zijn vele deelnemers het vele stilstaan beu, dat gepaard ging met de korte omloop. Anderzijds zorgde het vastlopen ter hoogte van de parking in het Kalfortdorp voor een chaotisch verloop. Er moest iets gebeuren om onze ommeegang in de beste omstandigheden te tonen!

De ommeegang zal dit jaar volgend parcours volgen: Guido Gezellelaan - Kalfortdorp - Schipstraat - Louis Nutenstraat - Alfons Meersmansdreef - Berkenkant - Coolhemstraat - Kalfortdorp. Het parcours is 2,6 kilometer lang, wat neerkomt op een verlenging van een dikke kilometer. Voor de deelnemers is er een drankstop voorzien op de hoek van Louis Nutenstraat en Alfons Meersmansdreef. We zijn ervan overtuigd dat deze beslissing onze ommeegang zal ten goede komen.

Hiermee keren we terug naar een traditie die teruggaat tot de tijd vóór de rijksweg N16 was aangelegd. Toen volgde de processie met Hoogwaardig immers ook de “grote toer”!

Nieuwe groep over de tweede wereldoorlog

Er is nog een tweede opmerkelijke vernieuwing. Op vraag van de vzw Fort Liezele brengen we dit jaar de 70ste verjaardag van het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog in herinnering.

Op 26 augustus 1939, daags voor de jaarlijkse processie in Kalfort uitging, werd in België een grote mobilisatie aangekondigd. Het gemeentebeestuur van Puurs vaardigde een hele reeks maatregelen uit. De herbergen moesten vroeger sluiten. Er kwamen opeisingen. Vreemdelingen werd de toegang ontzegd. De eerste 83 soldaten van Puurs vertrokken naar hun stellingen. In deze omstandigheden ging Kalfort Kermis door, met processie en ook nog muziekconcerten, maar met veel minder feestgedruis. Twee weken later zou het schepencollege alle openbare bals, kermissen, wielrijderskoersen en alle andere openbare vermakelijkheden op de openbare weg schorsen. In Kalfort werd door de muziekverenigingen en het Verbond van Vlaamse Oud-Strijders een Plaatselijk Komiteit voor de Kalfortsche Gemobiliseerden opgericht, dat liefdadigheidsfeesten organiseerde voor de gemobiliseerde jongens. Ondertussen werd ook gerekruteerd voor een burgerwacht die ondersteunende opdrachten kreeg toegewezen.

Niemand vermoedde in 1939 welke gruwelijke oorlog voor de deur stond en welk een schokgolf deze in de maatschappij zou teweegbrengen. In 1939 stapten onze jongens onwetend een korte veldslag tegemoet. Moeders en kinderen namen afscheid van hun zonen en vaders, niet wetend wat er hen te wachten stond. Het is dit vertrek naar de oorlog dat we in onze ommegang zullen proberen te evoceren.

Soldaten uit de grote oorlog 1914-1918, zoals ze de voorbije jaren door de vzw Fort Liezele opnieuw tot leven werden gebracht.

Hulde aan de oorlogsslachtoffers

Samen met de groep rond de tweede wereldoorlog, wordt ook de wagen rond Vrede aangepakt. Deze groep brengt naast een oproep tot vrede ook een hulde aan de oorlogsslachtoffers van Kalfort.

Kalfort had na de Eerste Wereldoorlog drie jonge gesneuvelden te betreuren: Louis Nuten (1893-1914), Leopold Van Kerckhoven (1889-1917) en Alfons Meersmans (1894-1918). De Kleine Amer, toen nog onderdeel van Puurs, betreurde de dood van Karel Verbruggen. Ter hunner nagedachtenis werden in 1920 enkele straatnamen aangepast. Er is ook nog een burgerslachtoffer bekend uit de Eerste Wereldoorlog. August Van De Woestijne (1886-1918) werd ziek bij verplichte arbeidsdienst in Duitsland en overleed thuis in de Coolhemstraat na zijn terugkeer.

Ook de Tweede Wereldoorlog eiste zijn tol aan gesneuvelden, krijgsgevangenen en politieke gevangenen. Hendrik Jan Van Hoof (1910-1940), afkomstig uit Kalfortdorp, sneuvelde in de meidagen van 1940.

De verzetsgroep De Zwarte Hand, die door de Duitse bezetter ongenadig de kop werd ingedrukt, kende heel wat aanhangers in Kalfort. Frans Van Muylder (1902-1945) werd als politiek gevangene naar Duitsland gevoerd en overleed op de terugweg in Antwerpen. Albert De Bondt (1922-1943) werd gefusilleerd in Lingen-Ems. Andere burgerslachtoffers waren Maria (1904-1944) en Jan Van Ruyseveldt (1907-1944), gestorven bij de inslag van een V-bom in 1944, en Jozef Van Praet (1904-1942), overleden tijdens zijn verplichte arbeidsdienst in Duitsland.

Naast hun namen zullen wij ook foto's van deze Kalfortse oorlogsslachtoffers op de wagen plaatsen. Graag doen we een oproep aan iedereen die ons meer informatie (foto's, documenten) kan bezorgen. Die is meer dan welkom bij Luc Schokkaert, Kalfortdorp 16, Puurs, ommegang@kalfort.be of bij één van de leden van het comité.

Gezocht

Het ommegangcomité blijft ook op zoek naar:

- oude houten kruiwagens
- oude boerekledij en zwarte kledij; hoofddeksels (bolhoeden, petten...)
- informatie over de Kalfortse oorlogsslachtoffers in de beide oorlogen
- een opslagplaats voor onze vele wagens

Landelijk leven na de tweede wereldoorlog

Een laatste opvallende nieuwigheid is de groep rond het landelijk leven na de tweede wereldoorlog. In die jaren wordt de landbouw gemechaniseerd en wordt de asperge geleidelijk aan vervangen door bloemkool en prei. Een wagen met deze groenten die nu nog steeds in Kalfort worden geteeld zal worden getrokken door een oude tractor. Met de integratie van deze groep in de ommegang vervolledigen we het verhaal en komen de belangrijkste teelten die het landbouwleven in Kalfort hebben bepaald aan bod.

Werkgroep ommegangcomité Kalfort

U kan met al uw vragen en opmerkingen contact nemen met een van de leden van de werkgroep:

Kostumering: Odila Cools en Annie Van Baden;

Deelnemers en pasbeurten: Carine Meersmans;

Werkgroep bloemen en versiering: Christiane Van Camp;

Technische werkgroep: Kris Schampaert en Ludo Schampaert;

Verslaggever werkgroep en algemene vergadering: Ludo Schampaert;

Coördinatie, scenario, administratie, promotie: Luc Schokkaert;

Financies: Marie-Christine Van Spranghe

Pastoraal: Guy De Keersmaecker.

Via het postadres: Ommegangcomité, Kalfortdorp 16, Puurs, of via het algemeen e-mailadres: ommegang@kalfort.be.

8. Over de redoute van Kalfort

In het gemeentelijk informatieblad van Puurs lezen we het volgende: *“Op het terrein van het Puurse gemeentemagazijn staat er nog een oude redoute (schans), een restant van de verdedigingsgordel rond Antwerpen die dateert van 1912. Deze redoute wordt gesloopt zodat er meer plaats vrijkomt voor de herinrichting van het gemeentemagazijn.”* **Op dit fortje speelden er zich in 1914 enkele dramatische gebeurtenissen af. We plaatsen dit betonnen overblijfsel graag in de geschiedenis.**

De wetten van 30 maart 1906 voorzagen de uitbouw van Antwerpen als hoofdkwartier van leger en regering in tijden van oorlog. Om de stad te beschermen werd een fortengordel op een afstand van 25 kilometer van Antwerpen gepland. De derde sector van de gordel bestond uit de forten Bornem, Liezele en Breendonk, met daar tussen telkens een kleiner verdedigingswerk (een redoute of schans). Zo werden de redoutes van Puurs (op het Kammeland, het huidige Sint-Pietersburcht) en die van de Letterheide (gebouw dat nu wordt gesloopt) voorzien. In 1909 werden de werken aanbesteed en toegewezen aan de firma Bolsée. In februari 1911 werd een aanvang gemaakt met de werken aan de veldschansen van Puurs en van Letterheide. In april 1913 was de ruwbouw klaar.

Toen de oorlog in 1914 uitbrak, was de redoute niet afgewerkt. De wal was niet diep genoeg en stond droog en men kon binnen en buiten, zonder de ingangspoort voorbij te gaan. Toch werd de schans in staat van verdediging gebracht. In de redoute was een garnizoen van een 100-tal soldaten aanwezig terwijl de vesting maar plaats bood aan een wacht en enkele kanonnières. De manschappen sliepen in de gangen. De soldaten waren gedetacheerd door het fort van Breendonk en waren gerekruteerd uit de oudste klassen van de cavalerie- en artillerieregimenten. Administratief vielen ze onder de orders van kapitein-commandant François Weyns, de bevelhebber van het fort van Breendonk. Het operationele bevel werd gevoerd door slechts enkele officieren: kapitein-commandant Albert Demeur, bijgestaan door reserve-kapitein en ingenieur-elektricien Constant Descamps, onderluitenant Bivort en hulpgeneesheer Lonchay. Omdat de redoute zo slecht was afgewerkt, liet de bevelhebber de kanonnières en de mitrailleurs aangekleed bij hun stukken waken. Verkenners hielden dag en nacht de wacht, zowel binnen als buiten de vesting. Twee geïmproviseerde schijnwerpers bleven 's nachts branden om de omgeving te verlichten en aanvallers op te merken. Dag en nacht was er supervisie door een officier en een onderofficier van wacht.

Op 4 september 1914 kwam de redoute in actie en vuurde in samenspraak met fort Breendonk diverse keren met geschutskoepel en machinegeweren op Duitse troepen in de omgeving. De zesde Duitse reservedivisie had opdracht gekregen Belgische troepen terug te drijven binnen de fortengordel. Door het geschut van de forten mislukte de Duitse actie. De aanvallers verloren 23 manschappen, 149 werden gewond; 42 vermist. De Duitse actie was nauwelijks door artillerie ondersteund, zodat de forten hun "efficiëntie" op de Duitse troepen konden testen. Duitse bronnen vernoemen het geschut van Breendonk en van Letterheide; over Liezele wordt niet gesproken. De Liezelse commandant Fiévez bleef grotendeels buiten het gevecht, omdat hij meende dat de toestand niet gevaarlijk was, tot grote woede van kapitein Descamps van de redoute Letterheide. Die belde Fiévez op en vroeg hem waarom hij in niet ingreep, terwijl de Duitse troepen op nog geen kilometer van zijn redoute waren verwijderd. Alle munitie voor de geschutskoepel op de Letterheide was bijna verschoten en bij gebrek aan patronen zwegen de machinegeweren. "*Als U niet ingrijpt*", panikeerde Descamps, "*is alles al verloren.*" Daarop gebruikte fort Liezele ook zijn kanonnen, maar het geschut was niet zeer nauwkeurig. Wel raakten de artilleristen een Duitse batterij, maar Fiévez meende dat fort Breendonk de grootste verdienste had bij het afwenden van het gevaar.

Op 28 september 1914 startten de Duitsers met het eigenlijke beleg van Antwerpen. Het fort van Breendonk werd op 1 oktober zwaar beschoten. Ook de andere forten kregen het hard te verduren. Het speerpunt van de Duitse actie lag op de derde sector met de forten van Walem en Sint-Katelijne-Waver en deze werden snel buiten strijd gesteld, waardoor de verdediging van Antwerpen onhoudbaar werd.

Op 6 oktober werd de beslissing genomen dat het veldleger naar het westen zou trekken, maar dat de forten moesten standhouden om de aftocht mogelijk te maken. In elk geval zouden de forten en redoutes moeten worden vernietigd, indien ze zouden worden verlaten. Ook commandant Demeur kreeg deze mededeling. Volgens Demeur riep hij vervolgens zijn officieren bijeen om hen op de hoogte te brengen van de gekregen orders. Hij liet explosieven ophalen in het fort van Liezele, maar bereidde de vernietiging van zijn redoute nog niet voor. 's Nachts vertrok kapitein Descamps op ronde, terwijl de andere officieren patronen en lonten klaarmaakten. Alle officieren waren oververmoeid en gespannen door de uitzichtloze situatie. Kapitein Descamps zei dat hij wat zenuwachtig was door de mededeling dat het leger Antwerpen verliet en zij achterbleven. Hij zei dat hij wat langer ging wegblijven, omdat hij nog wat op de vestingmuur wilde gaan wandelen en dat ze zich niet moesten ongerust maken. Demeur en Biver bleven met dokter Lonchay achter en zetten zich aan het werk. Plots werden ze onderbroken door een soldaat die van patrouille terugkwam en meldde dat de redoute verlaten was! De officieren doorkruisten in allerijl de vesting en stelden de massale desertie vast. De beschieting van fort Breendonk had op de soldaten een demoraliserende uitwerking gehad. Ook had het gerucht zich verspreid dat Demeur zich samen met de vesting in de lucht wilde laten vliegen.

's Morgens waren ze opnieuw met negen manschappen. Enkele waren teruggekomen uit angst voor de doodstraf, die op desertie stond; anderen waren teruggekeerd van patrouille. Demeur liet de manschappen op de vesting postvatten om aan de Duitse troepen, die ondertussen de stellingen van de Belgen al hadden ingenomen, de indruk te geven, dat de redoute nog bemand was. Vervolgens probeerde hij tevergeefs het opperbevel telefonisch te bereiken. Aan de commandanten van de andere forten vroeg Demeur geen versterking, omdat hij de toestand als hopeloos inschatte. Hij vernietigde de kanonnen van de redoute. De negen mannen trokken richting Puurs, verwittigden commandant Fiévez van Liezele en staken in Temse de Schelde over om zich bij het veldleger te voegen.

De redoute met de familie Marnef in 1948.

Op 7 oktober was de redoute dus verlaten, tot grote ontsteltenis van de commandant van fort Liezele, die niet begreep waarom Demeur geen versterking had gevraagd en de richtlijnen van het opperbevel heel anders interpreteerde. Fiévez stuurde onmiddellijk verkenners naar de redoute die vaststelden dat alleen de koepel was gesprongen en de Duitsers geen aanstalten schenen te maken de vesting aan te vallen. Fiévez liet de redoute opnieuw bemannen en lichtte Weyns, de commandant van fort Breendonk, hierover in. Aan het opperbevel vroeg hij de formele bevestiging om de redoute terug te bezetten. Langs commandant Weyns om kreeg hij die nog diezelfde dag.

"7-10-14. Mijn beste commandant, ik verkreeg zopas telefonisch bericht van lt. gen. Deguise zelf. Hij gaf mij de order u te laten weten dat hij de onmiddellijke herbepanning van de redoute beveelt door een bemanning. Excuseer mij, mijn beste commandant, dat ik het ben die u dit bericht doorgeef. Ik handel bij bevel en ik had gevraagd of dit bevel niet onmiddellijk aan fort Liezele kon worden gegeven, maar de generaal heeft mij dienaangaande formele orders gegeven. Wat denkt kameraad Fiévez te doen? Een antwoord zou me plezier doen. Getekend WEYNS."

Fiévez liet er geen gras over groeien. Enkele kanonnen van de redoute werden door zijn manschappen opnieuw in orde gebracht. Een patrouille van fort Liezele ging naar Breendonk om de herbemanning van redoute Letterheide te bespreken. Weyns zond met hen dertig manschappen met levensmiddelen mee. Fiévez liet eveneens het door het veldleger in de omgeving van het fort van Liezele achtergelaten materiaal vernietigen en de achtergelaten patronen in de loopgraven verzamelen.

8 oktober 1914 leidde fort Breendonk naar de fatale ontknoping. Rond één uur drong een projectiel dwars door het gewelf in de mess van de officieren. Commandant Weyns werd dodelijk gewond en overleed kort na dien. Van de officieren bleef enkel luitenant Vermeulen ongedeerd. Hij was het die het fort overgaf aan de Duitse admiraal Von Schröder. De officieren mochten in krijgsgevangenschap hun degen behouden. Met hen gingen 150 manschappen naar de kampen. De overige 30 hielden op dat moment samen met soldaten van het fort van Liezele de redoute Letterheide. Kort na Breendonk viel ook de redoute Letterheide in Duitse handen. Volgens Fiévez, wat door vele mondelinge getuigenissen uit de streek trouwens is bevestigd, moesten de Duitsers de redoute opnieuw verlaten na een geslaagde beschieting vanuit fort Liezele. Maar van een herbemanning door Belgische soldaten was geen sprake meer. De rol van de redoute was volledig uitgespeeld.

Na de oorlog bleef de redoute eigendom van Landsverdediging, maar werd niet langer voor militaire doeleinden gebruikt. In 1954 werd ze verkocht aan de gemeente Breendonk. De verkoopdagen vonden plaats op 15 en 22 februari 1954 in café 'Nova' in de Guido Gezellelaan 81. De oppervlakte van het verkochte goed bedroeg 2 ha 15 a 45 ca d.w.z. gronden, vestinggracht en gebouwen. De ontvanger der Registratie en Domeinen omschreef het onroerend goed als volgt: bruikbaar als buitenverblijf, champignonkwekerij, speelplein of deel landbouwbedrijf.

De gemeente Breendonk liet de gracht leegpompen en vullen met huisvuil. Ook in en rond het gebouw werd vuilnis gedumpt. Naast Breendonk gebruikte ook Willebroek de redoute een tijdlang als stortplaats. Alhoewel dit verboden was, werd er op de redoute door de Kalfortse jeugd gespeeld. Onder meer de chiro trok meermaals naar dit avontuurlijke speelterrein.

Bij de fusie in 1976 werd de redoute eigendom van de gemeente Puurs, die besliste het domein te saneren. Het koepelgebouw werd verzonken onder het maaiveld en er werd een toegang voorzien om de binnenzijde van de redoute te gebruiken als zoutloods. Dan verdween ook de tussenverdieping. Bij deze werken werd munitie teruggevonden die door DOVO meegenomen werd.

De site werd vervolgens de locatie voor de Technische Diensten. In 2009 werd besloten tot afbraak van de redoute. Bij de werken werd een niet ontplofte granaat, die sinds 8 oktober 1914 in de wand zat, gerecupeerd en overgebracht naar Fort Liezele. Aan de toegang van de Technische Diensten werd een groot betonnen blok opgesteld, als laatste herinnering aan de redoute van Kalfort.

Wil je meer weten over de redoute, dan kunnen we je een rondleiding op het fort van Liezele aanraden.

De geschiedenis is ook uitgebreid beschreven in het boek *Klein-Brabant in oorlog. De forten Breendonk, Liezele en Bornem in 1914* door Marc Van Riet.

Te verkrijgen bij Fort Liezele vzw, Brandstraat 1, 2870 Puurs, fort.liezele@pandora.be, www.fortliezele.be

9. Familienieuws

Overlijdens

Leslie Van Vosselen, zoon van Gilbert Van Vosselen en Josephine Dehertogh (+)
(° Bornem, 11 augustus 1969 - + Leuven, 24 januari 2010)

Maurits Moens, echtgenoot van Nieke Huysens
(° Hever, 12 december 1925 - + Bornem, 30 december 2009)

François Meersmans (Swa Cap), echtgenoot van Juliette Smekens
(° Kalfort, 20 april 1928 - + Beveren, 25 december 2009)

Alle overlijdens worden op de website www.kalfort.be onder de rubriek "Kalfortenen" vermeld, van zodra ze worden meegedeeld.

Doopsels

Stan Van Dam, zoon van Katrin Van Dam uit de Coolhemstraat.

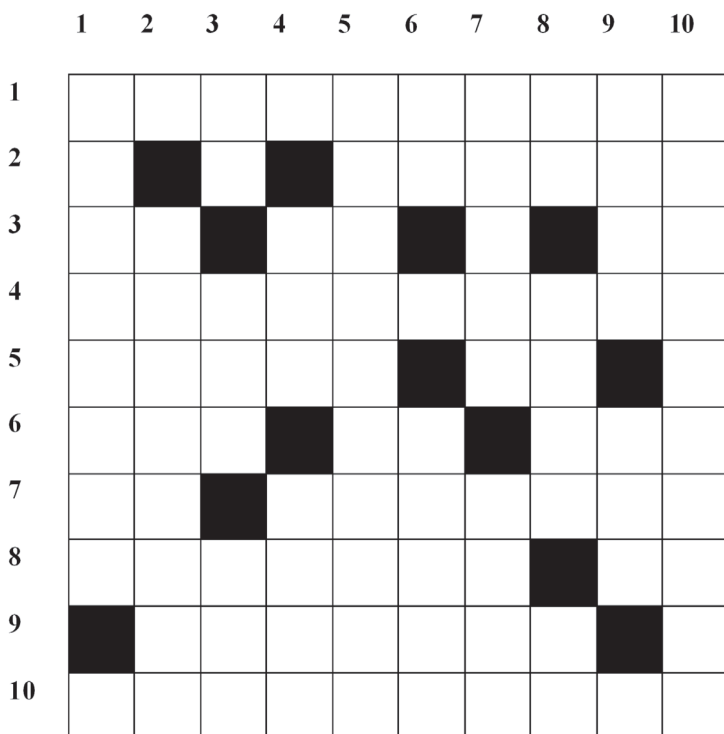
Jade Schokkaert, dochter van Luc Schokkaert en Ilse Verelst uit het Kalfortdorp.

10. Kalender

- Za. 3 april - 20 u.   **Paaswake**
Verrijzeniswake gevolgd door eucharistie
viering in de Sint-Leonarduskerk
in Breendonk.
- Zo. 4 april - 11 u.   **Paasmis** in de kerk van Kalfort.
Na deze eucharistieviering mogen de
kinderen paaseieren rapen in de kerktuin.
- Ma. 5 april - 10 u.   Eucharistieviering **Paasmaandag**
- Za. 24 april - 14 u.   **Plechtige communie**
Hernieuwing van de doopgeloften door
onze 12-jarigen
- Za. 1 mei - 11 u.   **Eerste communie** kinderen school
Twinkelveld
- Za. 1 mei - 13 u.   **Eerste communie** kinderen school
't Kasteeltje
- Wo. 12 mei - 17 u.   Eucharistieviering t.g.v.
Ons Heer Hemelvaart
- Ma. 17 mei - 19 u.   **Pasbeurt Maria-omwegang** voor de
groepen met gehuurde kostuums
(schildknappen, Franse soldaten, edellieden,
geuzen)
- Za. 22 mei - 17 u.   Eucharistieviering **Pinksteren**
- Zo. 6 juni - 10 u.   **Gezinsviering** voor alle jonge gezinnen
- Do. 24 juni - 19 u.-20 u.   **Pasbeurt Maria-omwegang**
Za. 26 juni - 11 u.-12 u.   **Pasbeurt Maria-omwegang**

11. Kruiswoordraadsel

Horizontaal (van links naar rechts)

- 1 Klein-Brabantse verzetsbeweging
- 2 Amerikaanse president
- 3 nanometer (afk.) - muzieknoot - Chinese lengtemaat
- 4 muzikanten
- 5 Grieks eiland - Engels voorzetsel
- 6 Olympic Airlines (afk.) - Parijs Nice (afk.) - vis
- 7 in orde - tot het leenstelsel behorende
- 8 klein fortje - reeds
- 9 weinige
- 10 begin van de vasten

Vertikaal (van boven naar onder)

- 1 zingende vereniging
- 2 wonderen
- 3 Engelse voornaam - reken - stoot
- 4 knaagdier - plaatje
- 5 verzorgster
- 6 omroep - Kalfortse gesneuvelde
- 7 bekend Brabants kasteel - Nederlandse ondernemersvereniging
- 8 algemene vergadering (afk.) - boek met de Joodse wetten - jongensnaam
- 9 meisjesnaam - ijsjesmerk
- 10 bijeenkomst waarin men voornamelijk drinkt

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	U	R	B	A	N	U	S		E	V
2	I		A	L		S	P	A	D	E
3	L	A	C	O	N	I	E	K	E	R
4	S	R		I	E		E		N	T
5	K	A	P	S	P	E	L	D		O
6	U		E		T	E	C		A	N
7	I	N	S	T	E	L	L	I	N	G
8	K	O	T	A		T	U	K	J	E
9	E	G		K	R	I	B	B	E	N
10	N	A	T	T	I	G		A	R	

Oplossing nr. 72

**Het 74ste Kalfortse Klokske verschijnt in juni 2010.
 Artikels zijn welkom tot 1 juni 2010 bij de redactie.**

**Wie wil helpen dit blaadje gratis te verspreiden, kan een
 vrijwillige bijdrage storten op rekening 733-2321778-16 van
 Parochie Kalfort, met vermelding *Kalfortse Klok*.
 Met dank bij voorbaat.**

**Lezers van buiten Kalfort die het tijdschrift per post willen
 ontvangen, betalen een minimale bijdrage van 6,50 euro.**